

*В Таджикистан може би не познават
"Поема за стария моряк"
(Самюел Колдфридж - бел.ред.), но много
хора от тази република в Централна
Азия знаят какво е да си заобиколен от
вода, без да можеш да я ползваш.*

ВОДА ВОДА НАВСЯКЪДЕ, И НИТО КАПКА ЗА ПИЕНЕ

*Деветстотингодишното селце Сайод е
сгушено сред най-големите планини в
света. В изворите и реките в подножието
ил, в региона на Таджикистан се топи
толкова много сняг, че страната се
нарежда на трето място в света по водни
ресурси на глава от населението.*

Автор: Бетина Козловски ■ Фотограф: Майкъл Фидлер >>

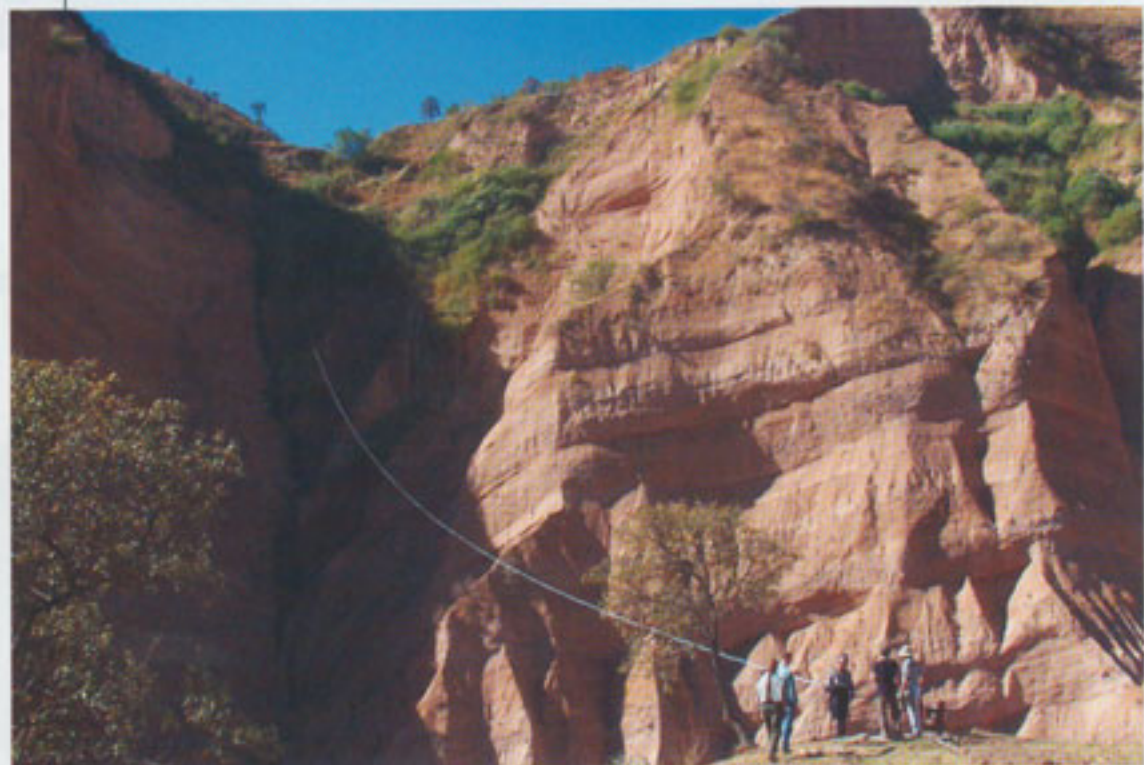
САМО ако преди няколко години Сайог е селище с крайно оскъдно водоснабдяване. Неговите около 640 жители са сред десетките хиляди таджики във високите местности без достъп до чиста вода. Жените всеки ден с магарета изкачват километри по планинските пътеки, за да напълнят кофите с вода от не особено чисти потоци. През лятото потоците пресъхват, а през зимата замръзват. Някои жители събират гъжговна вода от канавките в селото. Но тя съдържа торове с опасни бактерии, причиняващи стомашни разстройства, коремен тиф и хепатит А.

Животът в Сайог и останалата част от страната невинаги е бил такъв.

От 1929 до 1991 г. като република в СССР, Таджикистан ползва големи съветски инвестиции във водни съоръжения. В резултат близо до границата с Афганистан е построен един от най-големите язовири в света - Нурек Дам. В рамките на Съюза на съветските социалистически републики племенната някога гържава търпи големи положителни промени. До включването ѝ в Съюза тя е под арабско, тюркско и афганистанско управление. През 1991 г. Таджикистан получава автономност, но е раздирана от опустошителни граждански войни, продължили до 1997 гог. Водните съоръжения от съветския период са разрушени или в окаяно състояние.

В зората на новото хилядолетие по програмата на Организацията на обединените нации за развитие е изградена тръбопроводна мрежа за чиста питейна вода, но до нея имат достъп по-малко от двадесет процента от селското население на страната.

Ротарианци, хидроинженери от CARE и селяни проверяват новия тръбопровод, който се спуска на 364 м по скалите

Ротарианец от Флорида помага на нуждаещите се от вода

Около две трети от седем милиона таджики се прехранват от земеделие и животновъдство и водната криза естествено води до обедняване.

Ротарианецът Джон Кейпис от Ротари клуб Лабел, бивш професор в Университета във Флорида има гост професор от Узбекистан. Това става години преди информацията за водните проблеми на Таджикистан да стигне до Съединените щати.

Гостът разказва на Кейпис за бивша съветска република в Централна Азия и за проблема на десетки хиляди селяни, отчаяни от невъзможността да извличат вода от своите снежни ресурси. Кейпис работи като хидроинженер в Африка, занимава се с политическите безредици в Узбекистан. Сега търси нови предизвикателства. Той насочва усилията си към Таджикистан, една страна с формата на полумесец, която граничи с Афганистан и Китай и има почти същото стратегическо местоположение като американския щат Уисконсин.

Утоляване на жаждата

Във Флорида Кейпис създава и ръководи „Интелигенция интернешънъл“ - международна програма за провеждане на стаж за студенти инженери, която се подпомага от Ротари. За да се запознаят с водните проблеми на селата в Таджикистан, Кейпис предлага два негови бивши стажанти от Чешката република и Таджикистан да се отправят към столицата Душанбе. Те трябва да изготвят електронна база данни на съществуващата и проект за по-добра водна инфраструктура.

Двамата бивши стажанти не ограничават своето участие до съставяне на проекти. Заедно с нетърговската организация CARE и USAID изграждат нови и подновяват стари тръбопроводи, по които водата от планинските извори стига до обществената мрежа за водоснабдяване. Системите достигат до около 3500 души в Сайог и други две села на север от Душанбе.

Създаване на нова ротарианска гържава

Кейпис знае, че в родна Флорида ротарианците имат умения и ресурси, които могат да бъдат в помощ на ръководителите на проекта. По това време в Таджикистан няма Ротари

клубове. Затова той насърчава бившите стажанти да се присъединят към група жители на Душанбе, които подготвят създаването на първия Ротари клуб в страната.

През април 2005 година е чартиран първият Ротари клуб в Душанбе. Заедно с американските клубове той подпомага проекта. Ротари клубовете и дистриктите отпускат около 5600 щ.г., а Фондация „Ротари“ - приблизително 4900 щ.г. Организацията CARE отпуска 12 300 щ.г., а от наличните ресурси в Таджикистан са предоставени 10 300 щ.г.

Местните жители имат решаваща роля. Те изграждат гренажна система и бетонни басейни в планинските извори над всяко село. Изкопават и канали, по които в три нови пластмасови тръби филтрираната вода се придвижва до водохранилищата в долината. Тъй като за транспортиране на водата вместо помпи се използва гравитацията, новите системи не се нуждаят от електричество. Жителите поставят тръби, които отвеждат водата от водохранилището до няколко обществени чешми в трите села. Ротарианци, CARE и USAID помагат на всяко село да създаде собствена система и обучи специалисти за управление на водите и за събиране на такси за поддържане на системите.

През април 2006 г. заедно със своите сътрудници в Таджикистан Кейпис прави проекти за снабдяване с вода на около 12 000 души в още седем села чрез същия гравитационен процес. Набира 36 200 щ.г. от седемнадесет американски Ротари клубове и дистрикти във Флорида и Индиана. Фондация „Ротари“ отпуска 33 700 щ.г., а организацията CARE - 25 000 щ.г.

Местните жители приветстват проекта като голям успех. Благодарение на него над 15 000 таджики ползват чиста питейна вода. Сега селяните в Сайог салят крушови гървета, пшеница, елда, картофи, моркови и други зеленчуци на тази земя, от която доскоро едва успяваха да произведат продукти, колкото да изхранят семействата си. Днес много хора търгуват на пазарите в Душанбе с допълнително произведената продукция и с печалбата купуват пилета, кози и гобитък, а после продават гобитите от тях яйца и мляко.

Според Абдукайем Каримов - кмет

на селото, директор и преподавател в местното училище - няма жител в Сайог, който да не участва в изграждането на новия живот. Той често се улавя как поглежда през училищните прозорци, за да види как расте тревама или да се порадва на първите напъпили цветове на ябълковите гървчета. Неговите 240 ученици салят картофи и лози в училищната овощна градина.

Свободният достъп до чиста вода намалява болестите, особено сред учениците. Сега те си мият ръцете и се предпазват от тежки стомашни разстройства.

По-светло бъдеще

Проектът носи нещо много повече от питейна вода. Той вдъхва на селяните вяра в собствените сили и значимост на поставените и постигнатите цели.

Двадесет и шест годишната Сабина-Маргарита Джалева, член на клуба в Душанбе, казва, че при посещенията в селата вижда как хората обработват земята си. Прег очите ѝ се простира зеленина. Купи усилен труг. А преди време хората, отчаяни от живота в селото, в търсене на препитание заминаваха в столицата и свършваха на улицата - без работа и без надежда.

Каримов казва, че резултатите компенсират трите месеца усилена работа предишната пролет, когато той се включва в изграждането на тръбопровода. Действително било много трудно: трябвало едновременно да бъде координатор на строежа, да копае и да носи тръби. Но сега е щастлив. Животът с вода ще бъде по-лесен.

Таджикско семейство вдига тост за здравето на своите съселяни и ротарианците, помогнали им да се избавят от болестите чрез проекта „Чиста вода“

